

vane z popisu synodu v „Řádu Jednoty“. I způsob společného stolu měl sloužit „pobožným potěšeným rozmlouváním“. Vždy se konala společná večeře Páně. Jednalo se tak, že se zvláště radili Starší a zvláště kněží o jejich předlohách, nebo naopak. Končilo se povzbudivým závěrem. Každý senior choval u sebe, avšak jen pro sebe, zápis aktů synodních.

Zdá se, že z Polska vzešel podnět k častějšímu konání synodů jako ohlas práva drobné šlechty na časté sněmování, kde mohli všichni uplatnit svůj hlas. Toho si přáli i polští kněží vůči svým seniorům. Od r. 1578 scházeli se tu synody co rok, kněží na nich posuzují práci Starších a předkládají návrhy a přání. Vyžadují si také právo účasti na všeevangelických generálních synodech. V zápisech českých synodů je mezi lety 1574–1591 mezera, sotva však lze myslet, že by se v té době vůbec nekonaly, neboť mezera se týká i zápisů Úzké rady. Hned v r. 1592 znamená i český synodní zápis proposice předložené kněžím, jako v Polsku, a odpovědi Starších na ně. Jeví se v nich i jistá netrpělivost ku přáním kněží, jako by nebyla dosti uvážena. V podstatě jde o návrat k původnímu řádu Jednoty.

Častějšími synody byly v Polsku do jisté míry nahrazovány *visitace*, jež v tamních poměrech narážely na finanční potíže. Zato v českých zemích náležely k nejpřednějším poutům mezi sborem a Jednotou. Konal je senior nebo konsenior podle určitého řádu — je znám již řád Augustův z r. 1537 — obyčejně jednou ročně po předchozím ohlášení, aby na tu neděli byla případně odložena večeře Páně. K *visitaci* přicházelo i několik duchovních správců ze sousedství. Jejím úkolem bylo sbor posílit, zjistit jeho potřeby, zrevidovat práci v něm konanou. Senior se vyptal kněze i každého funkcionáře zvláště na jeho práci, vyšetřil nahodilě stížnosti, konal potřebnou kázeň, smiřoval rozpory mezi knězem a soudci a pod. Byla-li ve sboru bratrská vrchnost, navštívil i pána, aby s ním pojednal o potřebách sboru a aby mu připomněl jeho povinnost k poddaným.

POVÁŽÍME-LI, jak malému poměrně počtu lidí byla všechna vyličená péče soustavně a pravidelně věnována, učiníme si

představu o *intensitě církevního života* v Jednotě jako celku i v jejích sborech. Byla vedena stálou snahou, aby nikdo nebyl zůstaven sám sobě bez rady a bez pomoci. Bratrství tu bylo stále prožíváno. Hmotná stránka života nezůstávala nepovšimnuta. Duchovní cíle byly živě připomínány jako společně závazné a společnou naději v Kristu povzbuzující. To byly zvláštní dary Jednoty, které v ní její kněží pěstovali a které neviděli v té míře kolem sebe, a proto na zvláštním rázu Jednoty tak vytrvale lpěli. Právem, dokud její řády byly živě zachovávány. Ale ovšem vědomí společenství všeobecně evangelického a společně ohrožení se strany odpůrců připomínaly Bratřím jejich vztah k sesterským církvím. Jak vyrovnat rozpor mezi touhou a povinností, Jednotu a její dary uchovat, a mezi potřebou sblížení co nejtěsnějšího, k němuž byli Bratři stále znovu vybízeni? Nejlépe jim vyhovovala forma federace při zachování vlastních řádů. Tou cestou půjdou počátkem 17. století i v Čechách. Usnadní jim to vědomí společného původu církve české i Jednoty bratrské v husitské reformaci, kterou i česká evangelická církev nepřestala chápat jako výzvu k očistě života.

[XXI]

Dosažení náboženské svobody a její ztráta

JEDNOTA BRATRSKÁ měla po Blahoslavovi a Augustovi řadu ctihodných seniorů, kteří pečovali o sbory a o rozšíření sítě kazatelských stanic, volali kněze k pečlivé duchovenské práci, byli činní spisovatelsky ve službě Jednoty, dbali o její dějepisectví. Nebylo však mezi nimi muže, který by mohl být přirovnán k Starším minulých pokolení schopností určovat Jednotě cestu vlastním řešením nových otázek, vytyčovat nové cíle jejímu